

УДК 630*(092)

М.П. ГОРОШКО

БУТЕЙКО ОЛЕКСАНДРА ІВАНІВНА – ВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФАХІВЕЦЬ У ЦАРИНІ ЛІСОЗНАВСТВА ТА ПРАКТИЧНОГО ЛІСІВНИЦТВА (ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Олександра Іванівна БУТЕЙКО (1923-1988 рр.) – відомий український вчений у царині лісознавства і практичного лісівництва у західних областях України другої половини ХХ ст., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри загального лісівництва Львівського лісотехнічного інституту (тепер – Національний лісотехнічний університет України).

Відома ґрунтовними дослідженнями з динаміки трав'яного вкриття на лісосіках різних способів поступових рубань, а також всебічним вивченням унікальних рослинних угруповань – сосново-букових лісів, що є вагомим внеском в українську лісівничу науку.

Саме стільки виповнилося би непересічній людині, знаковій особистості у царині лісознавства та практичного лісівництва – Олександрі Іванівні Бутейко. Але про все за порядком.

Народилася Олександра Іванівна 9 вересня 1923 р. у м. Сانون (Польща) у родині міського судді Кульматицького Івана Юліановича і домогосподарки Кульматицької Ольги Миколаївни. Початкову 6-класну школу закінчила у 1935 р. у смт Кутах, із 1935 по 1937 рр. навчалась у гімназії м. Коломиї, а з 1937 по 1939 рр. – у гімназії м. Золочева. У 1939 р. після з'єднання західних областей в єдину Українську Радянську Соціалістичну Республіку навчалась в 9-му класі середньої школи. У квітні 1940 р. батька було заарештовано, а сім'ю вислали в с. Борове Кустанайської області Казахстану. У 1941 р. батько був реабілітований і вся сім'я переїхала в село Кіпель-Черкаси Куйбишевської області до сестри матері Олександри Іванівни. У 1941 р. вона вступила на третій курс Кіпель-Черкаського агролісомеліоративного технікуму, який закінчила з відзнакою у 1943 р. і їй було скеровано на навчання до Куйбишевського сільськогосподарського інституту на агролісомеліоративний факультет.

Після завершення Другої світової війни у 1946 р. сім'я повернулася у західні області України і Олександра Іванівна перевелася на лісогосподарський факультет Львівського сільськогосподарського інституту, який закінчила з відзнакою у 1948 р.

Із травня 1948 р. працювала інженером лісового господарства в Рава-Руському лісгоспі, а із жовтня

цього ж року О.І. Кульматицьку (з 1951 р. – О.І. Бутейко) прийнято на посаду асистента кафедри лісівництва Львівського сільськогосподарського інституту. У грудні 1954 р. її переведено у Львівський лісотехнічний інститут (нині – Національний лісотехнічний університет України), де працювала на посадах асистента, старшого викладача, доцента кафедри загального лісівництва.

Доцільно відзначити педагогічний внесок Олександри Іванівни Бутейко. Виняткова ерудиція, інтелігентність, принциповість в оцінці знань студентів – добре відомі представникам лісової галузі старшого покоління.

Ось тільки один приклад. Дипломні проекти під її керівництвом були дуже високої якості; у підсумку, 82% на стаціонарному відділенні було захищено з оцінкою «відмінно», а на заочному з оцінкою «відмінно» було захищено 64% дипломних проектів. Дипломні проекти розробляли за 14 різними темами.

Методичну роботу Олександра Іванівна здійснювала за всіма видами занять. Її напрацювання до сьогодні використовують викладачі для підготовки до лабораторних і практичних занять.

Неможливо забути її делікатність, зразкову культуру, високу порядність. У ті непрості часи треба було мати ще й неабияку громадянську мужність. Сповідування української лісотипологічної школи академіка П.С. Погребняка робило неминучим оцінку екологічних чинників, які опрацював для наших умов видатний український вчений Андрій

П'ясецький, що був у ті часи під суворою заборорою. Але Олександра Іванівна жодного разу в час літніх польових практик не обминала його класичний профіль типів лісу.

Саме О.І. Бутейко на початку 30-х років ХХ ст. здійснила повторні дослідження на профілі типів лісу.

Автору цих рядків приємно згадати, що саме з О.І. Бутейко пощастило робити спільну доповідь про внесок Андрія П'ясецького у розвиток лісової типології на 1-х Погребняківських читаннях, які відбулись у нашому університеті.

Упродовж десятиліть не забуваються виготовлені нею альбоми і стенди індикаторів типів лісорослинних умов.

Творчий підхід Олександри Іванівни як науково-го керівника гуртка кафедри загального лісівництва сприяв тому, що ціла плеяда молодих ентузіастів перейнялась проблемами, які були близькими їй.

Улюбленим об'єктом наукових досліджень Олександри Іванівни були унікальні рослинні угруповання – сосново-букові ліси, які вона вивчала майже все наукове життя. Немає жодної лісової ділянки за їх участю, де б не побувала О.І. Бутейко. Підсумком цих досліджень стала кандидатська дисертація «Сосново-букові ліси заходу Української РСР» (1975), що є вагомим внеском в українську лісівничу науку. Зібраний автором великий обсяг фактичних матеріалів про їх поширення, стан, продуктивність дали можливість опрацювати рекомендації щодо біологічної оптимізації ведення господарства у сосново-букових лісах. За цим напрямком досліджень вона опублікувала близько 30 наукових праць, зокрема дві монографії, окремі з них стали класичними.

Не можна не згадати ґрунтовні дослідження з динаміки трав'яного вкриття на лісосіках різних способів поступових рубань.

Доцент О.І. Бутейко неодноразово брала участь у закладанні експериментальних способів головних рубань та відведенні лісосік.

Олександра Іванівна була палким прихильником ренатуралізації тиса ягідного у букові ліси Карпат та суміжних територій, і те, що сьогодні ця ідея реалізовується в Національному природному парку «Сколівські Бескиди» – свідчення її наукового передбачення.

Складні домашні обставини – важка хвороба сина – змусили її завчасно піти на пенсію. Доцент О.І. Бутейко, перебуваючи на заслуженому відпочинку, не втрачала творчих зв'язків з працівниками рідної кафедри, серед яких є багато її учнів і послідовників.

27 листопада 2008 р. доц. Бутейко О.І. відійшла у засвіти.

Поховано її на цвинтарі селища Івано-Франково, що на Яворівщині Львівської області.

М.П. Горошко

**АЛЕКСАНДРА ИВАНОВНА БУТЕЙКО –
ИЗВЕСТНЫЙ УКРАИНСКИЙ УЧЕНЫЙ
В ОБЛАСТИ ЛЕСОВЕДЕНИЯ
И ПРАКТИЧЕСКОГО ЛЕСОВОДСТВА
(К 90-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)**

Александра Ивановна Бутейко (1923-1988 гг.) – известный украинский ученый в области лесоведения и практического лесоводства в западных областях Украины второй половины ХХ ст., кандидат сельскохозяйственной наук, доцент кафедры общего лесоводства Львовского лесотехнического института (теперь – Национальный лесотехнический университет Украины).

Известна основательными исследованиями динамики растительного покрова на лесосеках разных способов постепенных рубок, а также всесторонним изучением уникальных растительных сообществ – сосново-буковых лесов, что является значительным вкладом в украинскую лесоводственную науку.

M.P. Horoshko

**OALEXANDRA IVANIVNA BUTEYKO –
FAMOUS UKRAINIAN EXPERT
IN THE FIELD OF FOREST SCIENCE
AND PRACTICAL SILVICULTURE
(IN HONOR OF HER 90-TH BIRTHDAY)**

Olexandra Ivanivna Buteyko (1923-1988) was a famous Ukrainian scientist in the field of forest science and practical silviculture in the western region of Ukraine in the second half of the 20th century. She had a PhD in agricultural sciences, was assistant professor of general silviculture in Lviv Forestry Institute (now the Ukrainian National Forestry University).

Mrs. Buteyko was known by thorough studies of vegetation cover dynamics on logging sites after applying different shelterwood methods, and comprehensive studies of rare plant associations of pine and beech forests, thus contributing significantly to the Ukrainian forestry science.